

medmet „naka“ (58) se sploh ne da točno zapisati, kajti za tisti aspiratorični goltnik nimamo znaka; Pleteršnik piše: nà'a. *Wester.*

Prokop Chocholoušek, Jug. Historičen roman Poslovenil H. V. Trst, 1911. Tiskala in založila tiskarna „Edinost“, 80. 614 str. Cena 3 K.

Prizren, Prilip, Bosna, Drinopolje (Odrin), Mala Azija so pozorišča našega romana. V prvem delu nam slika pisatelj, deloma na podlagi srbskih narodnih pesmi, slavo in padec srbskega naroda na Kosovem polju. Srečamo znana imena carja Lazarja, izdajice Vuka Brankoviča, pobratimov Miloša Obiliča, Kosančiča in Toplice. Jedro dejanja tvori ljubezen carjeve hčerke Mileve in Milana Toplice. Mileva postane sultanova žena in Milan jo hoče rešiti iz sultanovih rok; a na svojo žalost izve, da sta jo blesk in slava popolnoma omamila. Svoji nekdanji izvoljenki na ljubo postane Bajazitov pobratim in si tako popolnoma onemogoči delo za srbsko stvar. Da, v bitki pri Angori reši celo Bajazitovega sina, ko bi bil morda ravno poraz pri Angori osvetil nesrečno bitko na Kosovem polju. Ta grozni duševni proces Milana Toplice je risan mojstrsko. — Vodilna misel prvega dela je, da je bilo izdajstvo najboljših sinov srbske domovine vzrok njenega propada.

Drugi del romana je naslovljen „Zadnji bosanski kralj“. Tomašević zasede kraljevski prestol s tem, da usmrti svojega očeta, kralja Štefana Tomaža. Toda Ilija, zvesti kraljevi sluga, je priča tega umora in ga maščuje, da omogoči Turkom, da pridero v deželo in jo zaslužijo. Poleg teh političnih dogodkov se razvija roman vojvode Radića, ki pomaga St. Tomaševiću, da doseže svoj namen, ker upa, da dobi roko kraljice-vdove. To namero pa prepreči Ilija, ki pelje kraljico v grobišče in jo prepriča, da je Radić soudeležen umora njenega soproga. Ilija je zli duh kralja Tomaševića, zakaj tudi pri duhovščini in pri ljudstvu ga očrni, da popolnoma maščuje umor priljubljenega kralja. Vzrok propada lepe bosanske dežele je izdajstvo in neplemeniti motivi. — Oba dela nam nudita mnogo lepih prizorov, polnih divne romantike, kar je vobče značilna poteza Chocholouškovih spisov, zajetih iz češke ali jugoslovanske preteklosti. — Žal, da prevajalcu večkrat niso znani tudi elementarni pojmi pravilne slovenščine!

Dr. R. Molé.

Carniola. Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko. Uredniki: dr. Jos. Gruden, dr. Jos. Mantuani, dr. Gv. Sajovic. V Ljubljani 1912. Nova vrsta. Letnik III, zvez. 2—4.

O prvi številki „Carniole“ je poročal že lanski Zvon (str. 165); o bogati vsebini ostalih zvezkov te odlične znanstvene revije naj sledi par vrstic. — V rimsko dobo domače zgodovine je posegel dr. Jos. Mantuani z obširno razlago treh neznanih rimskih opisov, ki so se našli v Ratečah pri Zidanem mostu (95). Po pisateljevem mnenju so bile Rateče za časa rimskega gospodstva mnogo važnejša postojanka, nego jo cenimo dandanes. — M. Pajk poroča o Brunšmidovi razpravi, ki išče Metulum pri Čakovcu poleg Oguina (147). — Dr. Jos. Mal razpravlja o privilegijih trga Vače (116); Fran Pokorn pa je priobčil regeste župnega arhiva na Vačah (212, 283). — Dr. Jos. Gruden dokazuje, da je pravi avtor protireformacijske polemične knjige „Gründlicher Gegenbericht“ graški škof Martin Brenner in ne J. Rosolenz (103). — K. Miklitsch je objavil „Ein Normale für die landesfürstliche Bürgerschaft Neumarkts aus dem Jahre 1777“. — Iv. Šašel nadaljuje svoje „Doneske k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem“, ki jih je pred več leti začel v „Zgodovinskem Zborniku“ (225). — Stot. H. Sandri je napisal na po-